

3.5. Az özönvíz

3.5.1. Az özönvíz előtti világ (I.Móz.4:17-6:5)

Kain gyilkossága után az emberi nemzettség két ágra szakadt és hamarosan sokasodni kezdett. Kain leszármazottait nemzettségtábla örökíti meg I. Móz.4:17-24-ben. Az egymást követő generációk leírásából kiderül, hogy Kain utódai általában tehetségesek, de erkölcsükben szabadosak voltak. Városokat építettek (17.vers), értettek a különféle bonyolult kézműves mesterségekhez (22.vers) és szívesen zenéltek (21.vers). A Kaint követő ötödik generációban megjelent a többnejűség, amely hosszú évezredekig fennmaradt egy-egy nemzettség létszámnövelése érdekében. (19.vers). A bűnök következmény nélkül maradtak, ezért az emberölés büntette is gyakorivá vált. A Biblia legősibb héber gondolatritmusa (verse) így tanúskodik erről: *“embert öltem, mert megsebzett, ifjat öltem, mert megütött”(23.vers).*

Ábel halála után Ádám és Éva Séth nevű fiukban talált vigasztalást. Séth utódai istenfélők voltak, az Úr által megmutatott módon gyakorolták az áldozati rendszert és kifejezték a megváltásban való hitüket. Séth nemzettségtáblája (I.Móz.5. fej.) sokkal részletesebb Kainénál. Ez alapján számolhatjuk ki, hogy a teremtés és a vízözön között eltelt időszak kb. 1656 év volt. A Biblia szerint Ádám 930 éven keresztül élt és Séth leszármazottai között naponként tehetett bizonyosságot Istenről. A Séthet követő ötödik generációban Énokh olyan közel került Istenhez, hogy az Úr magához vette, nem látott halált. Énokh élettörténetéről nem sokat tudunk. Úgy tűnik, hogy Istennel járása akkor teljesedett ki igazán, amikor édesapa lett. (22.vers). Talán a gyermeknevelés, az utódai iránt érzett szeretet és felelősség még érthetőbbé tette számára az Atya viszonyulását teremtményei felé. Zsidókhhoz írt levél Énokhot is az Ószövetség hithősei közé sorolja (Zsid.11:5). Júdás levelében pedig arról olvashatunk, hogy Énokh próféta volt, aki előre jelezte a földet hamarosan sújtó isteni ítélet közeledtét. *“Ezekről is prófétált pedig Énokh, aki Ádámtól fogva a hetedik volt, mondván: Imé eljött az Úr az ő sok ezer szentjével, hogy ítéletet tartson mindenek felett...” (Júd.14-15.)* Énokh fia, Methuselah volt a leghosszabb életidejű ember nemzettségében, 969 esztendőskorában halt meg.

A séthiták és a kainiták között a viszony kezdetben talán kiélezett lehetett. A Biblia mintha erre utalna, ugyan csak fél mondatban és közvetetten, amikor a séthitákról beszél: *“akkor kezdték segítségül hívni az Úrnak nevét” (I.Móz.4:26.)*. Azaz szorongatott helyzetbe kerültek, feltehetően az erőszakos irányt követő rokon nemzettség miatt. Később azonban az ellenségeskedés megszűnt, a két nemzettség fiai és leányai gyakran kötöttek egymással házasságot. *“És látták az Istennek fiai az emberek leányait, hogy szépek azok, és vettek maguknak feleségeket mind azok közül, akiket*

megkedveltek.” (I.Móz.6:1)¹. Az ezt követő leírásból arra következtethetünk, hogy ezek a vegyes házasságok hozzájárultak a bűn rohamos terjedéséhez. *“És látta az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön és hogy szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz.”*

(I.Móz.6:5. Isten ezért a későbbiekben parancsba adta, hogy “Isten gyermekei” ne keveredjenek hitetlenekkel. (II.Móz.34.16). Az ehhez az elvhez való következetes ragaszkodást láthatjuk pl. Ábrahámnál (I.Móz.24. fej.), vagy jóval később Nehémiásnál (Neh.13: 23-27). Az Újszövetségben erre vonatkozóan szintén találunk konkrét kijelentést: *“Ne legyetek hitetlenekkel felemás igában...”* (II. Kor.6:14)². A választott nép története igazolja, hogy ennek a tanácsnak a semmibe vevése sok tragédiát okozott mind az egyéni életekben (pl. Sámson Bír.14.1-2; Salamon I.Kir.11:1-4), mind az ország sorsában (idegen feleségek --- idegen istenek --- babiloni fogság).

Az özönvíz előtti világról további részleteket Jób könyve 22. fejezete alapján tudhatunk. *“Az ősvilág ösvényét követed-é, amelyen az álnok emberek jártak; akik időnap előtt ragadtattak el, és alapjokat is elmosta a víz?! Akik azt mondták Istennek: Távozzál el tőlünk! És mit cselekedett velük a Mindenható? Ő pedig megtöltötte házaikat jóval...”* (Jób.22.:15-18) A fenti igéből kiderül, hogy az özönvíz előtti világ erkölcstelensége mellett sem volt ateista. Nem volt kérdés számukra Isten léte, egyszerűen csak nem kértek belőle. (*“Távozzál el tőlünk!”*). “Álnokságuk” annál is nyilvánvalóbb volt, mert mindenféle áldást, jólétüket, anyagi biztonságukat, magas kultúrájukat Istentől kapták. I.Móz.6:4 szerint ebben az “aranykorban” nemcsak az életidő nyúlt meg, hanem a testméretek is jóval nagyobbak voltak a mainál.³ “Óriások” éltek akkoriban és ezt talán a technikai, tudásbeli ismeretekre is érthetjük. Hiszen egy-egy emberöltő a mai sokszorososa volt, generációk éltek egymás mellett és osztották meg elsőkézből utódaikkal tapasztalataikat, bölcsességüket, kultúrájukat.

A föld történetében először – de sajnos nem utóljára – az erkölcsi és anyagi életvitel különbsége égbekiáltóan nagy volt.

¹ Ezt az igehelyet gyakran szokták félreérteni. Pedig a Biblia következetes a szóhasználatában. „Isten fiait” így definiálja: *„Mert akiket Isten lelke vezérel, azok Istennek fiai”.* (Róm.8:14). Az „ember” kifejezés ebben az esetben pedig a „bűn fiai” szinonimája.

² Természetesen ez a tanács csak azokra vonatkozik, akik még párválasztás előtt állnak. A már házasságban megtértek számára épp ellenkezőleg, az a cél, hogy hitre nem jutott társukat megnyerjék szeretetük és bizonyágtételük által. (I.Kor.7:13-14).

³ Érdekes megfigyelni, hogy az emberiség későbbi történelmében is, azokban az emberi generációkban, amelyekben jólét volt, nemcsak az átlagos életkor nőtt meg, de az átlagos testmagasság is.

3.5.2. Az özönvíz (I. Móz. 6:6-8:20)

Az özönvíz kapcsán felmerülő legsúlyosabb kérdés, hogy mi indokolta, indokolhatta-e bármi is az egész emberiség eltörlését, úgy, hogy Isten mindössze nyolc embert ítéljt túlélésre alkalmasnak?

A választ I. Móz. 6:5 és 11-12. verseiben találjuk:

"És látá az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz...A föld pedig romlott volt Isten előtt és megtelt a föld erőszakoskodással. Tekinte azért Isten a földre, és imé meg vala romolva, mert minden test megrontotta vala az ő útát a földön."

Tehát az erkölcsi romlás az egymást követő emberi generációkban – részben a genetikus átöröklés, részben a negatív mintakövetés révén:

- *egyetemessé vált, azaz minden embert érintő lett és*
- *gyökerekig ható volt* (ld. a "*szív gondolataának minden alkotása szüntelen csak gonosz*", a szív itt mint a tettek gyökere és mozgatórugója értelemben szerepel)

Az "*erőszakosság teljessé válása*" révén önpusztítás fenyegette az emberiséget, beleértve azokat az igazakat és ártatlanokat is, akiket Isten éppen a vízözön által tudott megmenteni.⁴ Isten tehát éppen a bűn megfékezése és a "maradék" megmentése érdekében döntött úgy, hogy kimentve az ekkora már egyetlen családra korlátozható igazakat, új korszakot kezd az emberi történelemben. A Károli Bibliában I. Móz.6:6-ban azt olvashatjuk, hogy Isten ekkor "*meqbánta*", hogy megteremtette az embert. A pontosabb fordítás az lenne: "bánkódott, szomorkodott" az ember miatt. Isten előre ismerése a garancia arra, hogy őt semmi nem éri váratlanul, épp ezért semmilyen döntését nem bánja meg. "*...Izraelnek erőssége pedig nem hazudik és semmit meg nem bán, mert nem ember Ő, hogy valamit meqbánjon.*" (I.Sám.15:29). Természetesen ez az előre tudás nem teszi Istent kevésbé szomorúvá. Mindig fájdalmat okozott és okoz neki teremtményei gonoszsága. Mint pl. ezt Jézus esetében is láthatjuk, aki utolsó napjaiban ezekkel a szavakkal fakadt sírva Jeruzsálemben:

"Jeruzsálem, Jeruzsálem! Ki megölöd a prófétákat és meqbövezed azokat, akik hozzád küldettek, hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképpen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnyai alá; és te nem akartad..." (Mát.23:34)

Isten bünt fékező ítéleteit mindig megelőzi a megtérésre hívás üzenete. Ezalatt a "kegyelmi idő" alatt próféták hirdetik előre a közlő véget, az elkerülhetetlen katasztrófát. Isten a teremtés és

⁴ Az emberiség önpusztításának veszélye sajnos korántsem alaptalan félelem. Gondoljunk csak az alig néhány évtizede pánikot keltő atomháború rémképére, vagy akár napjaink háborúkkal teli zűrzavaros viszonyaira.

özönvíz közti időszakban sem hagyta bizonytalanságban az embert arról, hogy mi a célja a földi életnek és merre tart világuk. Ádám, majd Énoch hosszú szolgálata után a tizedik nemzedék idején, Noéban teljesedett ki ez a prófétai szolgálat.

Noé (nevének jelentése: "Vigasztaló") és családja az igazság utolsó képviselői voltak az akkori földön. "Noénak pedig ez a története: Noé igaz, tökéletes férfiú volt a vele egykorúak között. Istennel járt Noé." (I.Móz.6:9) A legtökéletesebb és legrövidebb életrajz a Bibliában, ennél jobbat senki nem kívánhatna magának. Noé "Istennel járt". És ebben a kifejezésben minden benne van. Nem rohant Isten előtt ügybuzgón, de nem is maradt le útközben kényelmesen. Nem passzívan állt Isten mellett, hanem járt, azaz dinamikus mozgásban élte mindennapjait. Gyakorlati életvitele mellett hosszú éveken keresztül prédikált is kortársai között és próbálta megállítani a romlást, figyelmeztetni őket Isten ítéletére. Rendkívüli hitét még az Újszövetség is példaként állítja elénk, mivel elfogadta és hirdette egy olyan esemény bekövetkeztét, ami az addigi világ történetében példanélküli volt. (Zsid 11:7) Az emberek azonban megvetették őt, "az igazság hirdetőjét" és üzenetével együtt elvetették. (II.Pét.2:5). Mindeközben Noé Isten parancsát pontosan követve egy bárkát kezdett építeni. Prédikációi hiteles voltát ez a lassú munkafolyamat is igazolta, kortársai azonban - minden bizonnyal - sokkal inkább csak kinevették érte.⁵

A kegyelmi idő végül lejárt. Noé sikertelen prófétai szolgálata végére ért. (Senki nem tért meg!) Isten ekkor felszólította őt, hogy családjával, a kiválasztott állatokkal és megfelelő élelemmel együtt költözzön a bárkába. Érdeemes megfigyelni, hogy már ebben az időben is ismert volt a tiszta és tisztátalan állat fogalma. Noé a tiszta állatokból hetet-hetet, a tisztátalan állatokból kettőt-kettőt helyezett el a hajón. (I.Móz.7:2) A tiszta állatok szolgáltak áldozati állatként és a későbbiek folyamán élelemként, míg a tisztátalan állatok pusztán a fajfenntartás miatt menekültek meg. Az állatállomány és az összesen nyolc (!) ember biztonságba helyezésével Isten megteremtette az újrakezdés lehetőségét, megnyújtva ezzel az emberi történelmet, újabb nemzedékeknek adva meg a választás lehetőségét az élet helyes elvei és ezáltal örök élet mellett.

A bárka méretei figyelemreméltóak voltak. Ha egy könyök 58 centiméternek felel meg (lehet, hogy ennél kevesebb volt), akkor a hajó hossza: 183 m, szélessége: 30 m, magassága: 30 m lehetett. Amennyiben kiképzése "doboz-szerű" volt, akkor a befogadóképessége elérte a 97 200 köbmétert. Ez kb. 2000 marhaszállító kamionnak felel meg (!) (ARCHER 2001. 246).

⁵ Kreacionista tudósok szerint a vízözön előtti világ éghajlati adottságai nagyon eltértek a maitól. A földet például egyenletes páraburok vette körül, nem voltak esők, szélsőséges klímaviszonyok, viharok. Rengeteg víz volt felhalmozódva - védőpajzsként - a föld körül. (I. Móz. 1:6-7, 2:6) Feltehetően a kiegyensúlyozott időjárási viszonyok is hozzájárultak az ekkor élt emberek különlegesen magas életkorához. A vízözön előtt eső sem volt, pára nedvesítette meg a földet. (I.Móz.2:6)

A bárkába költözés és az azt követő hét nap komoly hitpróbát jelentett Noé családjának. Annál is inkább, mert a látványos hajóraszállás után, amelynek tanúja lehetett mindenki, hét napon át semmi nem történt. Ami Noé és szerettei számára a hit és türelem leckéje volt, az az ősvilág lakói számára az utolsó lehetőséget kínálta fel. A kortársak közül azonban senkinek sem jutott eszébe, hogy a bárkába kéredzkedjen. Mit állhattak ki a választottak? Nem tudjuk. Az viszont elképzelhető, hogy a bárkán kívülmaradtak jót derülhettek Noén és családján bolondságuk miatt. Hetednapra azonban megkezdődött a korabeli világ haláltusája.

A bibliai leírás alapján a vízözönt a következőképpen rekonstruálhatjuk: Hatalmas eső és fergeteg kerekedett, feltehetően a teremtéskor a “föld feletti vizeknek” nevezett páraburok szakadt le (*I.Móz.1:6-7,2:6*), ezen kívül “felfakadtak a mélység minden csatornáit is”, azaz a föld alatt lévő vizek is felszínre törtek. (*I.Móz.7:11*). Ezt hatalmas földrengések és szökőárak jelezheték. A kontinensek megrázkódtak, a kőzetlemezek szétszakadtak és felgyűrődtek. A rengeteg víz, amely negyven napon keresztül (*I.Móz.7:12*) zúdult a földre, végül teljesen elborította mindent. A vízszint a legmagasabb hegyek fölött kb. 8 méterrel magasabban tetőzött.⁶ (*I.Móz.7:20*). A kataklizma megbillenthette magát a földet is, tengelye kimozdult a függőlegesből, így az özönvíz után klímaváltozás történt, megjelentek az évszakok. (*I.Móz.8:22*). A víz százötven napon át uralkodott a földön. Minden élőlény elpusztult, csak a bárkában lévők menelültek meg. Az emberiség első, kudarcos korszaka lezárult.

A föld kb. csak 1 év után vált ismét alkalmassá arra, hogy az ember rajta lakozzon. Noé és családja eközben a bárkában élt. Minden bizonnyal mélyen megrendítette őket világuk pusztulása, azonban megtapasztalhatták Isten féltő gondviselését és szeretetét is. Tanúi voltak egy korai civilizáció bukásának és Isten ítéletének. Volt idejük végiggondolni mindent. Hogy mikről beszélgettek, vagy gondolkodtak, nem tudjuk. Mindennél beszédesebb viszont az a mozzanat, amikor partot érve első cselekedetük egy Istennek bemutatott hálaáldozat volt. Bár állatállományuk nem lehetett túl bő, bizlamuk töretlen volt az Úr felé. Ezt bizonyította, hogy *minden* tiszta állatból áldoztak egyet-egyet a sebtében megépített oltáron (*I.Móz.8:20*). Mélységesen hálásak voltak Istennek a megmentésért, a kegyelemért, a számukra megadott második esélyért.

A fentieket összegezve kimondhatjuk, hogy a vízözön Isten bünt fékező, különleges ítélete volt. Az Úr nem kegyetlen, rideg döntést hozott, hanem a bűn megállíthatatlan terjedése miatt kénytelen volt

⁶ Ha a mai atmoszféra összes víztartalma lezúdulna a földre, az egész felszínen eloszolva vastagsága csupán 2,5 cm lenne. (GITT 1996.114.)

közbeavatkozni a Föld és az ember érdekében. Előre megjövendölt ítélete elől bárki megmenekülhetett, aki elfogadta Őt és megváltoztatta életét. A Biblia szerint azonban csak Noé és családja volt az, akiket Isten át tudott menteni az "új világba". Az emberiség története nem zárult le. A "maradék", azaz Noé és utódai által lehetőség nyílt az élet továbbvitelére.

A globális (egész földre kiterjedő) vízözön bizonyosságai:⁷

1. A bibliai történet hitelességét támasztják alá azok az özönvíztörténetek, amelyek szerte a világban, a legkülönbözőbb, - még teljesen elszigetelt kultúrákban is - fellelhetők. Ezek a fő motívumaikban nagyon is hasonló történetek egybehangzóan arról beszélnek, hogy egykor a világ az istenek haragja következtében víz által pusztult el.

A termékeny félhold területén általánosan ismertek voltak az özönvíz történetek: lásd sumér, babilóni, asszír mítoszok. De ugyanez az alapmotívum ismétlődik a távolabbi kultúrák múltból alkotott felfogásában is: lásd egyiptomi, görög, hindu, kínai, hawaii, mexikói, eszkimó, lapp, finn, szibériai, kelta, szudáni, hottentotta, újzélandi maori, ausztráliai bennszülött, tűzföldi, és 58 amerikai indián törzs elbeszéléseit. (ARCHER 2001.245)⁸

2. A Biblia hitelességét igazolni vágyó régészek sokáig keresték a földrétegek között az ún. özönvíz-réteget (pl. L. Wooley Ur városának feltárásakor), de a mai napig sem találták meg. A bibliakritikusok ezt azzal indokolják, hogy azért nincs ilyen özönvíz-réteg, mert globális vízözön nem is volt. Ugyanakkor ha a Biblia özönvízről szóló leírását és az azt követő eseményeket alaposan végigolvassuk, akkor egyértelműen kimondhatjuk, hogy az egész föld belsejében végigfutó, egységes özönvíz-réteg soha nem is fog előkerülni. Ahogy korábban már utaltunk rá, az özönvíz során a "mélység vizei" is felfakadtak, a kőzetlemezek elmozdultak, vándorolni kezdtek, majd a felszíni formák kialakulása nyomán felemelkedtek és lesüllyedtek. (Lásd Zsolt.104:8 "Hegyek emelkedtek fel és völgyek szálltak alá arra a helyre, amelyet fundáltál nekik.") Ez a kataklizma viszont a relatív régészeti kormeghatározás alapját jelentő rétegtant teljes mértékben összezavarhatta.⁹

⁷ A felvilágosodás és racionalizmus hatására kialakuló bibliakritika irányzata kétségbe vonja a globális vízözön bibliai leírását is. Azt állítják, hogy az "özönvíz"-történet csak egy lokális áradás megörökítése, amelyet a szomszédos népek korabeli mítoszai is feljegyeztek.

⁸ A özönvíz-történetek mindmáig legteljesebb gyűjteménye: James Frazer: Folklore in the Old Testament 1. Vol. 1918.

⁹ A felborult rétegtan miatt kerülhetnek elő olyan –a hagyományos régészeti kronológiában értelmezhetetlen - leletek ahol például egy Homo sapiens csontváz több méter vastag mészkőréteg "alá csúszva" fekszik, így arra a korra keltezhető, amikor az evolúció szerint ember még nem is volt a Földön, vagy azok a megmagyarázhatatlan természeti képződmények, amikor a földrétegek "fejfelé", vagyis a normálhoz viszonyítva "fordítottan" követik egymást.

3. Az ősvilág anyagi kultúrájáról szinte semmilyen ismeretünk nincs, mivel *“alapjukat is elmosta a víz”*(Jób.22:16) Azonban talán ezzel a korszakkal hozhatjuk összefüggésbe a korábban már említett különleges, ősi, *“be nem illeszhető”* régészeti leleteket, amelyek magas kultúrák megmagyarázhatatlan nyomainak tűnnek.

4. A bibliai vízözön-történet hitelességét ezen túlmenően – a kereszténység körein belül is tapasztalható kételkedések ellenére éppen Jézus Krtisztus szavai erősítik meg, aki mint történelmi tényre hivatkozott az özönvízre és annak tanulságaira. Párhuzamot vont Noé kora és az *“utolsó idők”* – a végső ítéletet megelőző korban élő emberek – magatartása között:

“Amiképpen pedig a Noé napjaiban volt, aképpen lesz az ember fiának eljövetele is. Mert amiképpen az özönvíz előtt való napokban ettek, ittak, házasodtak és férjhez mentek, mind ama napig, amelyen Noé a bárkába ment és nem vettek észre semmit, mígnem eljött az özönvíz és mindannyiukat elragadta: akképpen lesz az ember fiának eljövetele is.” (Mt.24:37-39).

Jézus egyik legismertebb tanítványa, Péter is - a Bibliában megörökítésre kerülő mindkét levelében – visszaatal Noéra és a vízözönre (I.Pét.3:20, II.Pét.2: 5, 3: 3-7)

“Tudván pedig azt, hogy az utolsó időkben csúfolkodók támadnak, akik saját kívánságaik szerint járnak, és ezt mondják: Hol van az ő eljövetelének ígérete? Mert amióta az atyák elhunytak, minden azonképpen marad a teremtés kezdetétől fogva. Mert készakarva nem tudják, hogy egek régtől fogva voltak, és föld, mely vízből és víz által állott elő az Isten szavára, amelyek által az akkori világ vízzel elborítottván elveszett. A mostani egek pedig és a föld ugyanazon szó által megkíméltettek, tűznek tartatván fenn, az ítéletnek és az istentelen emberek romlásának napjára...” (II.Pét.3:3-7)

3.5.3. Az életrend főbb változásai az özönvíz után (I.Móz.8:21-9:17)

A vízözön utáni világ teljesen más lett, mint amilyen korábban volt. Az élet számos, alapvető területe megváltozott.

1. Megjelentek az *évszakok* (I.Móz.8:22).
2. Drasztikusan lecsökkentek az *életkorok*. Ennek tényét Isten már a vízözön előtt kinyilatkoztatta. A hosszú életidők ugyanis kedveztek a bűn elszaporodásának. (I.Móz.6:3). Az életkorok csökkenése fokozatosan történt.
3. Kialakult az *állatok félelme* (I.Móz.9:2).

4. Isten megengedte az *állatokkal való táplálkozást* (I.Móz.9:3).
5. Az emberi élet védelmére Isten megalkotta az első törvényt: *“Aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki.”* (I.Móz.9:6). Azaz nem volt helye többé a gyilkosságok elnézésének.¹⁰ A korábbi évszázadok bizonyították az emberi igazságszolgáltatás fontosságát. Innentől származtathatjuk a közigazgatás, a polgári hatalom születését. (vö. Pál apostol szavaival: *“Mert a fejedelmek nem a jó, hanem a rossz cselekedetnek rettegésére vannak.”* (Róm. 13:3)
6. A *földfelszín átrendeződése*: kontinensek, hegyek, völgyek, tengerek, vízrajz kialakulása (Zsolt.104: 6-9).

Isten az ember iránti töretlen szeretetét és kegyelmét ekkor egy szövetséggel is megpecsételte. A szövetség jele a szivárvány lett, amely azt is kifejezte, hogy a Teremtő nem pusztítja el többet az emberi világot víz által. (I.Móz.9:8-17). Noé és utódai ugyanazt a felhívást kapták Istentől, mint amelyet hajdanán Ádám és Éva is kapott: *“Szaporodjatok és sokasodjatok, nyüzsgjétek a földön és sokasodjatok azon.”* (I.Móz.9:7). A Biblia szerint tehát mi, ma élő emberek, mindannyian Noé leszármazottai vagyunk, aki közös ősünk. Tőle és fiaitól származtak a különféle nemzetek és általuk népesült be a föld.

3.6. Nemzetek eredete és a bábéli toronyépítés (I. Móz. 9:18-11. fejezet)

Noé családjának tagjai kezdetben egymás közelében telepedtek le. Egy nem szokványos családi esemény alkalmával az apa prófétikus jövendölést mondott három fia felől. A történet hátterét a kreacionista tudósok szerint feltehetően az adta, hogy a megváltozott környezeti feltételek miatt Noé szőlőtermése megerjedt és borrá alakult, amit a korábbi világban nem ismertek. Noé sem tudta, milyen hatása van az alkoholnak, így gyorsan lerészegedett. (Elég hihetetlen lenne egyébként, hogy Isten szent embere ennyire megfeledkezett volna magáról és a mérték tartásáról.) Három fia eltérően reagált részeg apjuk látványára. Khám tiszteletlenül, pletykára éhesen, segítségnyújtás nélkül hagyta Noét, míg Sém és Jáfet alázattal és szeretettel vették őt gondozásba. Noé mámorából magához térve mindhárom fiával kapcsolatban tett egy-egy kijelentést, amelyek a messzi jövőben teljesebben. *“...átkozott Kánaán! Szolgák szolgálja legyen atyjafiai közt...Áldott az Úr Sémnek*

¹⁰

Vajon nem volt túl kegyetlen döntés a halálbüntetés bevezetése? Isten korábban miért szavatolta a gyilkosok élethez való jogát? A válasz kézenfekvőnek tűnik: Isten kezdettől fogva jól tudta, hogy hova vezet az, ha a bünt büntetlenül hagyják, de az ember számára ez akkor még nem volt egyértelmű. Éppen a vízözön előtti világ brutalitása bizonyította kézzelfoghatóan, hogy mit eredményez a rosszul értelmezett irgalom. Korábban ugyanis a gyilkosok büntetlenül hagyása az egész emberiség gyors ütemben történő erkölcsi hanyatlásához, elkorcsosulásához vezetett. Isten joggal várhatta el, hogy mindezekből okulva az ember megérti és elfogadja az igazságszolgáltatás szükségességét, kész azt gyakorolni és téves igazságérzettől vezérelve nem módosítja majd rendelkezését.

Istene, neki legyen szolgálója Kánaán! Terjessze ki Isten Jáfetet, lakozzék Sémnek sátraiban, legyen neki szolgálója Kánaán!” (I.Móz.9:25-27.) Sém lett választott nép, Izrael és a sémi népek ősatyja. Kám leszármazottai később benépesítették Kánaán, Mezopotámia és Afrika egyes területeit. Jáfet utódai nyugat felé terjeszkedve elérték Kisásziát, Európa partjait és a Földközi-tenger szigetvilágát.

Isten különleges áldása kísérte az új világ népességnövekedését. Noé három fiától talán egy évezred alatt elszaporodott az emberiség, megjelentek a különböző népcsoportok. (I.Móz. 10. fej). Szétvándorlásuk, az ókori világ első nagy népvándorlása azonban csak később, a bábéli torony építése után valósult meg.

A 10. fejezet nemzettség-táblázatában olyan személynevek is olvashatóak, amelyek később földrajzi nevekké váltak. Feltehetően az egyezések arra utalnak, hogy a névadó személy utódai az adott terület lakosaivá váltak. Pl.: Jáfet utódai közül Gómert Gimirraival szokták azonosítani, akiket a görögök kümmériánoszokként ismertek és Kappadociában éltek. Mádaj a médek, Jáván a görögök, Túbal a tabálok, Mesek a muskák neve – szintén mindkettő kisázsiai nép. Askenáz a szkíták ősatyja, Tarsis utódai Szardíniát, Kitthiméi talán Ciprust¹¹, Dódániméi pedig a Dardanellákat népesítették be. Khám utódai felsorolásánál Micrájim Egyiptomot, Khús Etiópiát, Put Arábiát, Kanaán, Kánaánt, Lúd, Lüdiát, Sineár földje Mezopotámia egy részét jelentette. Néhány ősi alapítású városnév is felismerhető: pl. Bábel, Ninive, Kalhu (Kaláh?). Sém leszármazottai népesítették be Elamot (Élam), Szíriát (Arám), Mezopotámia egy részét (Assur) és az attól keletre eső vidékeket.¹²

Valószínűleg az özönvíz utáni negyedik nemzedék, Péleg idején, (I.Móz.10:25) Isten kénytelen volt újra látványosan beleavatkozni az emberi történelembe. Ennek oka az volt, hogy az emberek nem akarták teljesíteni Isten kifejezett parancsát, miszerint “nyüzsögjenek a földön” azaz töltsék be azt. Ezzel gátjává váltak az emberiség elterjedésének, a civilizációk kialakulásának, a történelem “beindulásának”. Próbáltak inkább egy tömbben maradni, ezáltal is erősíteni egymást. Elhatározták, hogy építenek egy nagyon magas toronyot és egy megavárost, hogy ezzel védekezzenek a szétszéledés ellen, ugyanakkor nevet szerezzenek maguknak és elérjék az eget, Isten világát. Ez az emberiség erejében való túlzott bizakodás egyben az Isten iránti bizalmatlanságot is tükrözte. Féltek tőle, igyekeztek dacolni vele, provokatív volt már építési szándékuk is. Függetlenedni kívántak Teremtőjüktől, kifejezésre juttatni, hogy még neki is ellentmondhatnak, őt is legyőzhetik, bölcsességük, tudásuk pedig méltó arra, hogy örökre fennmaradjon. *“És mondták egymásnak: Jertek, vessünk téglát és égessük ki jól; és lőn nekik a téglá kő gyanánt, a szurok pedig ragasztó*

¹¹ Mások szerint talán a római birodalmat jelenti, míg Kafthorim lenne Ciprus.

¹² A Biblia nem ad választ a bőrszín-különbségek kérdésére. Egyes vallások a Noé által fiainak mondott „áldás és átok” történethez kapcsolják ennek megjelenését.

gyanánt. És mondták: *Jertek, építsünk magunknak várost és tornyot, melynek teteje az eget érje és szerezzünk magunknak nevet, hogy el ne széledjünk az egész földnek színén.*” (I.Móz.11:3-4)¹³

A lázadók álma tehát egy metropolisz létrehozása volt. Túl azon, hogy ez ellentmondott Isten kifejezett parancsának, még egy nagy veszélyt hordozott magában: a bűn koncentrációját. A Biblia tanítása – és emberi tapasztalataink szerint is – a nagyvárosok minden időben a bűn melegágyai voltak. A koncentrált tömegben együttélő emberek körében a bűnözés megszorodik. Reális veszéllyé vált, hogy a bűn ismét hamar elhatalmasodhat az egész földön.

Milyen további veszélyt rejtett magában az emberiség egységtörekvése, amit Isten előre látott és amitől meg akarta óvni teremtményeit? Vitathatatlan, hogy az emberiség összefogása minden korban hatalmas erőösszpontosítást jelentett és jelenthet (ld. *”És monda az Úr: bizony semmi sem gátolja, hogy véghez ne vigyenek mindent, a mit elgondolnak magukban.”* I.Móz.11:6). A kérdés tehát nem az, hogy van-e hatalma az összefogásnak, hanem az, hogy ez milyen célt szolgál. Isten nyilván már akkor is jól tudta, amit a mi számunkra már az egész emberi történelem tapasztalata is alátámaszt, hogy csak idő kérdése, és az összpontosult hatalom arra méltatlan kezébe kerülve embertömegek életét nyomoríthatja meg.

A túlélő emberiség így újra hatalmas veszedelem előtt állt. A helyzet súlyosságát jelezte, hogy maga az Isten is *”leszállt a földre”*, hogy megtekintse a toronyépítés munkálatait.¹⁴ (I. Móz.11:5)

Isten a Bábelnél (héber *”balbél”* összezavar igéből) összegyűlő bizalmatlan és dacos embertömeg megállítására különleges eszközt használt fel. Az addig egy nyelven beszélő (I.Móz.11:1) emberek nyelvét összekeverte. Megszülettek a különféle nyelvcsaládok. A munkások – miután többé már nem értették meg egymást – megfélemlédtek és szétszéledtek. (A bibliai leírás párhuzamai fellelhetőek a mezopotámiai térség hitvilágában is.)¹⁵ A Teremtő ezzel a cselekedetével újra

¹³ Az I.Móz.11:3-ban megfogalmazott építési felhívásban olyan alapanyagokról olvashatunk: *”égetett téglá”,* azaz agyagtégla és *”szurok”,* amelyeket tényleg használtak Mezopotámiában az ókori idők építkezéseinél. Éppen Bábel, vagyis Babilon ásátásai hoztak felszínre egy nagyméretű, feltehetően 100 x 100 méteres alapterületű ősi toronytemplomot (zikkurat-ot). Továbbá az ókori keleti kultúrák építkezéseinél valóban fontos motivációs tényezőt jelentett az a vágy, hogy egy-egy uralkodó neve és tettei fennmaradjanak.

¹⁴ A Biblia szerint Isten felette áll a tér-idő korlátainak. Amikor Mózes könyve arra utal, hogy Isten személyesen is közelébe ment a földön zajló eseményeknek, akkor ezt a megjegyzést éppen az ember behatárolt gondolkodása miatt teszi. Istennek nem volt szükséges, hogy a világunkba alászállva gyűjtsön információkat. Tettével azt *”bizonyította”,* hogy újabb beavatkozása a földi történelemben nem elhamarkodott döntés, hanem éppen az ember érdekében feltétlenül indokolt ítélet.

¹⁵ Ur III. dinasztijának korából származik egy 27 soros töredék, mely szerint az *”aranykorban”*: *”Az egész világ, az egész emberiség egyhangúlag, egy nyelven (beszélt) Enlillel...”*. Egy Úr-Nammu király korából származó 3 x 1,5 m sztéle (ókori felirattípus) pedig egy bizonyos zikkuráttal (toronytemplommal) kapcsolatban megjegyzi: *”Ennek a toronynak a felállítása igen sértette az összes istent. Egy éjszaka mindent leromboltak, amit az emberek addig építettek és megakadályozták a munka folytatását. Az emberek szétszéledtek mindenfelé, és idegen nyelveken beszéltek.”* (idézi ARCHER 2001.252.)

megfékezte a bűn gyors terjedését világunkban.

A Biblia tehát ezzel az egyetlen mozzanattal magyarázza a nyelvcsoportok eredetét. A beszéd Isten kezdettől fogva adott kiváltsága volt az ember számára. Ádámról tudjuk, hogy ő adott nevet minden földi élőlénynek, ami arra utal, hogy intelligenciája és magas szintű természetismerete mellett birtokában volt a nyelvismeretnek is. *(I.Móz. 2:19)*¹⁶ Isten számára nincs szükség évezredekre, hogy valamit megalkosson. Amíg mai tudósaink szerint hosszú korszakok kellettek a nyelv megjelenéséhez, egy-egy nyelvcsalád kialakulásához¹⁷ és fejlődéséhez, addig Isten ebben az esetben is – hasonlóan pl. a teremtéshez, bős szín különbségek megjelenéséhez – *“rövidre vágta”* *(Róm.9:28)* az időt. (Isten időn felüliségét lásd még pl. *Ám.8:9, Zsolt.90:4*). A nyelvekre oszlást a szétvándorlás követte *“elosztatott a Föld”* *(I.Móz.10: 25)*. Csak így, ezzel a nemzetekre szakadással teljeshetett be végül az isteni felhívás: *“Szaporodjatok és sokasodjatok és töltsétek be a Földet”* *(I.Móz.9: 1)*.¹⁸

Ezekkel az eseményekkel zárult le az emberiség őstörténete. Kialakult ma ismert világunk bölcsője: állandosult a klíma, megjelentek a különféle nyelvek és népcsoportok, megépültek az első városállamok, kialakultak az első kultúrák, majd birodalmak, legelőször a termékeny félhold területén. Sém 11. fejezetet lezáró nemzettségtáblája elvezet bennünket már egészen Ábrahám koráig. (ie. 1900-1700 - as évek).

Isten bünt fékező cselekedetei az őstörténet idején

1. özönvíz
2. az első életvédő törvény az özönvíz után *(I.Móz.9:6)*
3. Babelnél a nyelvek összezavarása

Öt elmélet a nyelv eredetéről¹⁹

“Otto Jespersen dán nyelvész (1860-1943) összegyűjtötte a nyelv eredetével kapcsolatos általánosan ismert négy elméletet, és ötödikként hozzátette sajátját. Ezeket az elméleteket általában játékos

¹⁶ A szakkönyvek 3 - 10 ezerre becsülik a világon előforduló nyelvek számát. Az emberek évszázadok óta keresik a választ a beszéd és a nyelv eredetére, de *“a kutatás mindmáig eredménytelen. Minden generáció felteszi ezeket a kérdéseket és eljut a következtetéshez figyelembe véve a beláthatatlan történelmi mélységeket, semmi biztosat nem lehet mondani.”* (Crystal, David: A nyelv enciklopédiája. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 365.)

¹⁷ Lásd ezzel kapcsolatban a fejezet végén lévő kiegészítést.

¹⁸ Érdekes egyezés, hogy az ókori világ történelmi és régészeti forrásai alapján éppen ebben az időszakban, – az ie.3.-2. évezred fordulóján – hatalmas népmozgásokról tudunk, amelyek átfőrmálták az egész akkor ismert föld arculatát.

¹⁹ Az idézet forrása Crystal, David: A nyelv enciklopédiája. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 366.o.

becenevekkel szokás illetni.

1. A “vau-vau” elmélet

Az elmélet szerint a nyelv természeti hangok, elsősorban az állathívások utánzásával jött létre, bizonyítékul a hangutánzó szavak szolgálnak. Hangutánzó szó azonban olyan kevés van, és annyira eltérően imitálják a természet hangjait, hogy kevéssé támasztják alá az elméletet.

2. A “jaj-jaj” elmélet

E szerint a nyelv azokból az ösztönös hangokból fejlődött ki, amelyeket a fájdalom, harag, vagy más érzelmek váltanak ki az emberből. A legfőbb bizonyíték a világ összes nyelvében jelen lévő indulatszók volnának. Indulatszó azonban minden nyelvben kevés van, és e csuklások, lélegzet-visszafojtások és egyéb hangok nem sok hasonlóságot mutatnak az emberi nyelv fonológiáját alkotó magánhangzókkal és mássalhangzókkal. A helyesírás ugyanis nem kielégítően tükrözi az emberi hangképzést.

3. A “bim-bam” elmélet

Eszerint az emberek ösztönösen hangokkal reagáltak az őket körülvevő világ ingereire (szóbeli gesztusok), s e hangok valamiképpen visszatükrözték a környezetet, harmóniában voltak vele. Az elmélet legfőbb bizonyítéka az volna, hogy egyes hangok használata egyetemes néhány azonos jelentésű szóban, de a nyilvánvaló hangszimbolika bizonyos eseteitől eltekintve semmi nem támogatja az elméletet. Néhány különös példa: a *ma-ma* az elmélet szerint abból a hangból eredne, ahogyan a gyermek ajka az anyamellhez közelít, a *pá-pá* pedig abból, ahogyan az ajkak “búcsút intenek”.

4. A “hórukk” elmélet

Az elmélet szerint a beszéd úgy jött létre, hogy az együtt dolgozó emberekből a fizikai erőfeszítés együttes és ritmikus mozgásszerű hangokat váltott ki, amelyek idővel énekké és ilyen módon nyelvvé alakultak. Ennek bizonyítékai a nyelvekben mindenütt megtalálható prozódiai elemek, legfőképp a ritmus. Az efféle kifejezés mód és a nyelv egésze közötti távolság azonban olyan hatalmas, hogy az utóbbi keletkezésének magyarázata még várat magára.

5. A “lala” elmélet

Jespersen maga úgy érezte, hogy az emberi nyelv keletkezésében az élet romantikus oldalának kellett szerepet játszania: a szerelemmel, a játékkal, a költői érzülettel együtt járó hangoknak, esetleg éppen a dalnak. A nyelvi kifejezés érzelmi és racionális aspektusa közötti szakadék azonban

ebben az esetben is további magyarázatra szorulna.”

A fenti elméletek jelzik a téma kapcsán uralkodó bizonytalanságot és tanácstalanságot. A nyelvészeti feltevésekkel összehasonlítva a Biblia sokak által mesének titulált bábeli története sokkal konkrétabbnak és logikusabbnak tűnik, noha mindenképp egy “felsőbb lény” létét igazolja.

Felhasznált és ajánlott irodalom:

- Archer, Gleason L.: *Az ószövetségi bevezetés vizsgálata*, Keresztény

Ismeretterjesztő

Alapítvány, Budapest 2001. (von.részek)

- Behe, Michael: *Darwin fekete doboza*, Harmat Kiadó, Budapest, 2002.
- Cremo, Michael A. – Thompson, Richard L.: *Az emberi faj rejtélyes eredete*. Védikus Bölcsellettudományi Szabadegyetem, Budapest, 1997.
- Davis, Paul: *Isten gondolatai*, Kulturtrade Kiadó, Budapest, 1995.
- Dembski, William A.: *Intelligens tervezettség*. Laurus Kiadó, 2007.
- Evva Ferenc: *A földi élet keletkezésének hipotézisei ma – kritikai elemzés*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004.
- Werner, Gitt: *A teremtés bibliai tanúságtétele*, Evangéliumi Kiadó, Bp., 1996.
- Gitt, Werner: *A csodálatos ember*. Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió, Budapest, 2003.
- Gitt, Werner: *Kezdetben volt az információ*. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1998.
- Gitt, Werner: *Logosz vagy káosz?* Evangéliumi Kiadó, Budapest, é.n.
- Jeszenszky Ferenc: *Az evolúció a termodinamika és az informatika fényében*. Sola Scriptura, 2002/2. 32–36. old.
- Jeszenszky Ferenc: *Tudományos elmélet-e az evolúció?* Magyar Tudomány, 1998., 9. szám, 1061–1064. old.
- Református Jubileumi Kommentár, online változat
http://agost.myip.hu/vak/cd2/szakmai_anyagok/biblia/kommentar/jub/index.html
- Kraus, Naftali: *Mózes öt könyve*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995. Kuhn, Wolfgang: *A darwinizmus buktatói. Egy évszázados tévedés vége*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2006.
- Morris, Henry M.: *A kreacionizmus*, KIA, Bp., 2000.
- *Mózes öt könyve és a haftárák* (Szerk.: Hertz, J.H.), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984.
- Pury, Albert de – Thomas Römer : *A pentateuchos kutatás rövid története*
Kiadó nélkül, Bp. 1994.
- Rózsa Huba: *A Genézis könyve I.*, Szent István Társulat, Budapest 2002.
- Tasi István: *Az intelligens tervezés elméletéről*. In: Világosság, bölcsészeti–akadémiai folyóirat. 2006/4. Budapest, Tudástársadalom Alapítvány. 63–77. old.
- Tóth Tibor: *Tudomány, hit, világmagyarázat*. Focus Kiadó, Budapest, 2005.
- www.erterm.hu weboldal